

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

1. Forslaget indebærer, at der etableres et udvalg, der har til formål at have indseende med forsvarets og politiets efterretningstjenester. Efter forslaget udgøres udvalget af 5 folketingsmedlemmer, der udpeges af de partier, som har sæde i Folketingets præsidium.

Udvalget skal følge virksomheden i efterretningstjenesterne. Regeringen holder udvalget underrettet om indholdet af de retningslinier, der er gældende for efterretningstjenesternes virksomhed. Endvidere skal regeringen holde udvalget orienteret om væsentlige omstændigheder af sikkerhedsmæssig karakter eller vedrørende udenrigspolitiske spørgsmål, som er af betydning for efterretningstjenesternes virksomhed. Denne orientering sker under hensyntagen til de særlige forhold, som gør sig gældende for efterretningsvirksomhed.

Udvalget kan efter forslaget enten mundtligt eller skriftligt over for regeringen tilkendegive sin opfattelse vedrørende de spørgsmål, som tages under behandling i udvalget.

Den bevillingsmæssige kontrol med efterretningstjenesternes virksomhed falder uden for udvalgets indseende, men udvalget kan i forbindelse med indhentning af oplysninger hos regeringen også blive gjort bekendt med generelle bevillingsmæssige aspekter i relation til efterretningstjenesterne.

2. Forsvarets og politiets efterretningstjenester udgør en del af henholdsvis det samlede forsvar og politiet, og tjenesternes opgave består i at indsamle oplysninger, som er af betydning for tilrettelæggelsen af de samlede forsvarsmæssige forskudsregler og politiets arbejde med hensyn til at imødegå og forfølge særligt alvorlige former for kriminalitet, herunder terroristhandlinger. Disse opgaver udføres bl.a. i et samarbejde med myndigheder i andre lande. Efterretningstjenesterne udfører herudover opgaver i forbindelse med sikkerhedsgodkendelse af personer. Ansvar for tilrettelæggelsen af efterretningstjenesternes virksomhed

og udøvelsen af denne påhviler henholdsvis forsvarsministeren og justitsministeren.

Som et led i regeringens kontrol med efterretningstjenesterne er der etableret et særligt kontroludvalg. Dette særlige kontroludvalg har bestået siden 1964, og udvalgets medlemmer udpeges af justitsministeren. Udvalget har til opgave at tage stilling til, hvorvidt danske statsborgere kan registreres i efterretningstjenesternes registre, ligesom udvalget for så vidt angår politiets efterretningstjeneste skal godkende, at sådanne registrerede oplysninger videregives til andre myndigheder. Regeringen finder – i lighed med tidligere regeringer – at det særlige kontroludvalg på en tilfredsstillende måde har varetaget sine opgaver.

3. Folketinget har ved forskellige lejligheder drøftet spørgsmålet om gennemførelse af en øget kontrol med efterretningstjenesternes virksomhed gennem etablering af et særligt udvalg eller på anden måde. I 1972 behandlede Folketinget således et forslag om etablering af et særligt kontroludvalg, som efter forslaget skulle sammensættes af regeringen på grundlag af indstillinger fra de partier, der er repræsenteret i Det udenrigspolitiske Nævn (Folketingstidende 1971-72, sp. 3406 ff.). Folketinget har senest drøftet spørgsmålet om gennemførelse af en styrket kontrol den 1. december 1987 i forbindelse med behandlingen af et af SF fremsat forslag til folketingsbeslutning (Folketingets forhandlinger, sp. 2940 ff.). Spørgsmålet har endvidere for nylig været rejst i forbindelse med drøftelser i Det udenrigspolitiske Nævn vedrørende en konkret sag.

Spørgsmålet om gennemførelse af en særlig ordning med hensyn til indseende med efterretningstjenesterne i form af etablering af et særligt udvalg giver anledning til principielle overvejelser i relation til det sædvanlige ministerielle system, navnlig de almindelige grundsætninger om ministrenes ansvar.

Det følger således af princippet i grundlovens § 3 om den lovgivende, den udøvende og den dømmende magt, og af almindelige statsretlige principper, at